

המעשים הטובים כמו הצדקה מבטלים הדינים

כְּגֹוֹנָא דָא, הָאֵי מְמַנָּא יְהִירָא לְ, כַּעֲיִן זֶה אוֹתוֹ הַמְמוֹנָה יְהִירָא לְ
קַיִימָא עַל כָּל אֵינוֹן דְּחַיִּימֵי עַל מְסַכְּנֵי ממונה
 להשיג גם על אותם שמרחמים על העניים ונותנים להם צדקה להחיות נפשם ולמלאות
 סיפוקם, **כְּמָה דְאֵתְ אָמַר** כמו שכתוב **אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל**.
 ופשוטו של מקרא 'דל' היינו 'עני' [ענה] **וּבְגִין דָּא כְּלָא קַיִימָא בְּהִיכְלָא**

אור הרשב"י

הוא בכלל מצות עשה של ואהבת לרעך
 כמוך וכמו שכתב הרמב"ם (פ"י מהלכות
 דיעות הלכה ג') בביאור מצוה זו דהיינו
 שיחוס על ממונו כמו שהוא חס על ממון עצמו
 ורוצה בכבודו כמו שהוא רוצה בכבוד עצמו
 ע"ש.

ויש עני בדעת כפשוטו שהוא עני בתורה
 וצריך להשכיל ולהתבונן איך להמשיך לבו
 לתורה, והוא דבר גדול מאוד כדאמרינן (כ"מ
 פ"ה) ארשב"ג א"ר יונתן כל המלמד את בן
 חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו
 שנאמר וכו' ואיתא באבות דרבי נתן (פ"ב)
 על המשנה דהוי אוהב את הבריות ומקרבן
 לתורה מלמד שיהא אדם מקפח את הבריות
 ומכניסן תחת כנפי השכינה כדרך שהיה
 אברהם אבינו מקפח את הבריות ומכניסן
 תחת כנפי השכינה, שנאמר ואת הנפש אשר
 עשו בחרן, וצריך האדם להתעורר בנפשו על
 אנשים כאלו ולרחם עליהם, כמו אם היה

[ענה] והחפץ חיים בספרו אהבת חסד ח"ג פ"ז
 כתב עוד וז"ל: ויש עוד דל אחד והוא העני
 בדעת והוא דל יותר מן הכל וכמו שאמרו
 חז"ל אין עני אלא בדעה וכו' וגם בזה יש כמה
 סוגים א' שהוא כסיל בעניני הדיעות וע"י
 כסילתו תעה מן הדרך ונעשה רשע בכגון זה
 צריך להשכיל איך להשיבו בתשובה
 ולהעמידו על דרך האמת וזכותו גדול מאוד
 עבור זה כמבואר בזה פרשה לך אמר
 ר"א כמה שכרו של אדם העושה לאחר לחזור
 בתשובה וכו' ע"ש.

ויש שהוא בן לא חכם בעניני דרך ארץ ועי"ז
 הוא מקלקל עסקו וגם לפעמים נתבזה בעיני
 הכל בשביל זה וגם בזה מצוה להשכילו
 וללמדו דעת כדי שלא יקלקל עניניו וגם כדי
 שלא יתבזה. ויתבונן בעצמו אלו היה לו בן
 בעיר אחרת באופן זה כמה היה רוצה שימצא
 שם אדם ישר וטוב שילמד לבנו דעת ותכונה
 איך להתנהג ככה יעשה הוא לחבירו וכל זה

דָּא ולפי שאלו הד' אראלי"ם ממונים על כל העניינים האלה לכן הכל עומד בהיכל זה, **וְהִיכָלָא דָּא אֶתְכַלִּיל בְּהִיכָלָא אַחְרָא רְבִיעָאָה** והיכל זה הוא כלול בהיכל אחר הרביעי שהוא היכל הזכות, **דְּתַמָּן הוּא גְזָרִין וְדִינִין לְכָלָא** ששם גוזרים הגזירות והדינים על כולם לכן מצטיירים כל מעשיו הטובים של האדם בהיכל זה השלישי כדי שהיכל הרביעי לא יתלהב בדין וישרוף את כל העולם כי המעשים הטובים יבטלו את הדינים.♦

אור הרשב"י

והוא דבר גדול מאוד, כי ידוע מי שהוא דל אין לו כח להחזיק בניו לתורה ובעצמו אין יכול ללמוד עמהם ובניו הולכים ומתדלדלים ונשארים עמי הארץ גמורים ויש מהם שיוצאים עי"ז לתרבות רעה ג"כ, על כן מצוה רבה להשכיל אודותם וליתנם לבית הספר ומצוי הוא באלו הנערים שהם מצליחים בתורה בזכות אביהם המדוכאים, וכמו שאחז"ל הזהרו בכני עניים שמהם תצא תורה, וזכות המתעסק בענין הזה גדול מאוד כדאמרינן (ב"מ פ"ה) כל המלמד את בן ע"ה תורה אפילו הקדוש ברוך הוא גזור גזירה מבטלה בשבילו שנאמר וגו'. ועוד יש הרבה ענינים כיו"ב שצריך להשכיל אודותיו אך אנכי לקצר באתי כי מכל אלו הדברים שכתבנו יוכל המשכיל להקיש ליתר הפרטים ובזכות זה ימלטהו הש"י ביום רעה וכמו שאמר הכתוב.

רואה איש עני ערום שאין לו לבוש, כי במה יכסה נפשו שם בעולם העליון אחרי שהוא ערום מתורה ומצות, וכידוע שע"י קיום התורה נברא תכשיטין לנפשו שבהם הוא זוכה לישב לפני ד' בהיכל קדשו, וכדכתיב אצל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול הסירו הבגדים הצואים וגו' והלבש אותך מחלצות וילבישוהו בגדים וגו', וכדאיתא (בתנא דבי א"ר פכ"ז) כי תראה ערום וכסיתו, כיצד, אלא אם ראית אדם שאין בו ד"ת הכניסהו לביתך ולמדהו קריאת שמע ותפלה ולמדהו פסוק אחד בכל יום או הלכה אחת וזריוהו במצות, לפי שאין לך ערום בישראל אלא מי שאין בו תורה ומצות, והוא דומה למי שהוא ערום ע"כ. עוד מקיים בזה מה שאמר הכתוב ואהבת את ד' אלהיך דהכונה לאהב אותו על בריותיו כמו שאחז"ל. ויש עוד ענין שצריך להשכיל אודות הדל

זָכָאָה חוֹלְקִיהָ מֵאֵן דִּי־עֵ גְנֹזֵי דְמֵאֲרִיהָ אשרי חלקו של מי שיודע את סודות הקב"ה, **לִי־חֲדָא לִיה וּלְקִדְשָׁא שְׁמִיהָ דְמֵאֲרִיהָ תְדִירָא** כדי לייחדו ולקדש את שמו של הקב"ה תמיד, **לְמִזְבֵּי לִיה בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי** לזכות אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

היכל הזכות גבור"ה

אע"פ שהיה ראוי שיהיה כאן היכל התפארת, שהרי לפי סדר ההיכלות מלמטה למעלה היה ראוי שמעל ההיכל השלישי שהוא היכל נצה יהיה היכל התפארת ורק אח"כ היכל הגבורה, מכל מקום בסדר ההיכלות אינם כן, אלא התפארת הוא בהיכל השישי מעל חסד וגבורה, משום ששלושת ההיכלות התחתונים משמשים להעלות על ידם את זכויות התחתונים ופעולותיהם, לכן נסמך להם היכל הגבורה לדון את בני העולם על מעשיהם. וכמו כן היכל זה הוא כמו גדר ושמירה להיכל התפארת שהוא סוד התורה, כי מצד פחד הדין בני האדם נשמרים שלא לשמוע לעצת היצר ולעבור על דברי התורה, לכן היכל הזכות שהוא בגבורה קודם להיכל התפארת (רמ"ק).

הַיִּכָּלָא רְבִיעָאָה היכל הרביעי משבעה היכלות דו"א דבריאה. **הַיִּכָּלָא דָא, דִּי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשֶׁתְּמוֹדֵעַ שׁוֹלְטִינְיָה בְּאַרְעָא בְּגִינְיָה** היכל זה הוא ההיכל שהקב"ה מודיע את ממשלתו בארץ ע"י המשפט כמו שכתוב ונשפטתי איתו וכו' והתגדילתי והתקדישתי ונודעתי לעיני גוים רבים (יחזקאל לח כב-כג). **וְדָא אִיהוּ הַיִּכָּלָא, דְּקִיּוּמָא לְמִטְרָא אֲרַחוּי דְּאוּרִייתָא** וזהו ההיכל שעומד לשמור את דרכי התורה כי האדם מפחד לעבור על

דברי תורה מאימת הדין והגבורה. **דָּא הֵיכְלָא אֶקְרִי דְזִכּוּת,** היכל זה נקרא היכל הזכות משום שאין כוונתו יתברך בעשיית הדין לנקמה חלילה אלא לזכות את בני האדם [עו] **דְּבִיּהּ אֶתְדָּנּוּ כָּל דְּיִנּוּן דְּעֵלְמָא** בהיכל זה נידונים כל הדינים של העולם, **וְכָל זְכַיִן, וְכָל חוּבִין** ובו דנים את האדם על כל זכויותיו ומעשיו הטובים וכן על כל חובותיו ומעשיו הרעים, **וְכָל עוֹנְשֵׁין, וְכָל אֲגַר טַב, לְאִינוּן דְּנַטְרִי פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא** ובו פוסקים כל העונשים לעוברי רצונו יתברך וכל השכר הטוב המגיע לאותם ששומרים את מצוות התורה.

היכל הזכות כולל ארבע היכלות שעליהם מאיר זכותא"ל

הֵיכְל דָּא דְזִכּוּת, מְשַׁנְיָא מְכָל שְׂאָר הֵיכְלִין היכל זה הוא משונה משאר ההיכלות, **וְהָאֵי הֵיכְלָא, פְּלִילֵן בִּיּה אַרְבַּע הֵיכְלִין, מְשַׁנְיִין דָּא מִן דָּא** ובהיכל זה כלולים ארבעה היכלות שהם משונים זה מזה וכמו שיתבאר עניינם להלן, **וְכִלְהוּ חָד הֵיכְלָא** וכולם הם היכל אחד כי נכללים כולם בהיכל הזכות. **בְּהֵיכְלָא דָּא אֵית רוּחָא חֲדָא, דְּאֶקְרִי** בהיכל זה יש רוח אחד הנקרא **זכו"ת אל** והוא הרוח הדק שבהיכל שממנו מתנוצץ ומאיר כל מה שבהיכל. **וְהֵיכְלָא דָּא אֶקְרִי עַל שְׁמִיּהּ זִכּוּת,** ועל שמו נקרא היכל זה היכל הזכות, כי בתחילה נקרא בשם זכות על שם דקות

אור הרשב"י

[עו] ונקרא זכות גם על שם שעל ידו מפחד האדם מהדין והעונש ונשמר לא לעבור על רצון השי"ת וזוכה לחיי העולם הבא וכן

משום שפותחים תחילה בדין לצד הזכות וגם מטין לצד הזכות (רמ"ק).

הלימוד היומי

ניתן להקדיש עבור הנצחות או לרפואה / הצלחה טל' 02-6249000